

Regina Makauskienė
LDM Palangos gintaro muziejus
Vytauto g. 17, Palanga
Tel. 8 687 78 641
El. p. regina.makauskiene@gmail.com

REGINA MAK AUSKIENĖ

Retrospektyvinė Kazimiero Simanonio kūrybos paroda „Atspindžiai“ Palangos gintaro muziejuje

Lietuvos dailės muziejaus (LDM) Palangos gintaro muziejuje ne vien kaupiamas, saugomas ir tyrinėjamas gintaras. Didelis dėmesys čia skiriamas ir kultūros atodangoms. Pastaraisiais metais įgyvendinamas 2015-aisiais pradėtas tęstinis projektas, kurio esmė – gilinimasis į Lietuvos menininkų darbuose atsispindinčias gintaro dizaino tradicijas. Projektas pradėtas retrospektyvine Felikso Daukanto (1915–1995) kūrybos paroda, kuri vyko 2015 m. balandžio 26–2016 m. gruodžio 31 d. Paroda paminėtos 100-osios šio įžymaus Lietuvos dizainerio ir juvelyro gimimo metinės.

Antrasis projekto etapas buvo skirtas Lietuvos gintaro dizaino novatoriui juvelyrui Kazimierui Simanoniui (g. 1937) – surengta retrospektyvinė jo kūrybos paroda „Atspindžiai“. 2017 m. gegužės 19–spalio 31 d. veikusi paroda aktualizavo Lietuvos dizaino istoriją ir, tais metais minint K. Simanonio 80 metų jubiliejų, įprasmino jo kūrybinį palikimą. Parodoje buvo eksponuojami ne tik Lietuvos gintaro muziejuje saugomi K. Simanonio kurti papuošalai, bet ir gintaro bei metalo plastikos kūriniai iš privačios autoriaus kolekcijos. Projektas Palangos gintaro muziejuje neapsiribojo vien K. Simanonio retrospektyva – buvo surengtas edukacinių užsiėmimų ciklas bei šešios išvažiuojamosios dirbtuvės į Vakarų Lietuvoje veikiančius aklųjų ir silpnaregių sąjungos centrus. Projekto veiklas parėmė Lietuvos Respublikos kultūros ministerija ir Lietuvos kultūros taryba.

Reikšminiai žodžiai: Palangos gintaro muziejus, Kazimieras Simanonis, gintaras, dizainas, juvelyrika, retrospektyva, metalo plastika, TASS, Lietuvos kultūros taryba.

Vieno ryškiausių Lietuvos metalo dailininkų K. Simanonio retrospektyva „Atspindžiai“ Palangos gintaro muziejuje atidaryta 2017 m.

Retrospektyvinės Kazimiero Simanonio kūrybos parodos „Atspindžiai“ atidarymo akimirka. Iš kairės į dešinę stovi Palangos mero patarėjas Pranas Žeimys, Kultūros skyriaus vedėjas Robertas Trautmanas, parodos kuratorė Regina Makauskienė, LDM direktorius Romualdas Budrys, juvelyras Kazimieras Simanonis ir Titas Simanonis, Palangos garbės piliečiai Vitalius Litvaitis ir Gražina Oškinytė-Eimanavičienė.

Fot. P. Makauskas

LDM direktorius R. Budrys ir K. Simanonis parodos atidarymo metu.

Fot. P. Makauskas

gegužės 19 d., dalyvaujant autoriui ir jo sūnui Titui Simanoniui – taip pat žymiam juvelyrui. Palangos gintaro muziejaus kolekcijoje saugoma per šešiasdešimt K. Simanonio juvelyrinių dirbinių, įsigytų nuo 1972 metų. Be šių kūrinių buvo eksponuojama ir apie 150 objektų iš autoriaus privačios kolekcijos. Tai papuošalai su gintaru ir įvairiais akmenimis, metalo plastikos pavyzdžiai, dailininko sukurti papuošalų bei interjero detalių eskizai.

K. Simanonis gimė 1937 m. Muldiškių kaime (Kaišiadorių r.). 1959 m. baigęs Kauno Stepo Žuko taikomosios dailės technikumą, turėjo galimybę pretenduoti į vienintelę tais metais atstovui iš Lietuvos skirtą vietą Estijos dailės instituto Meninio metalo apdorojimo katedroje.

K. Simanonis pristato parodą LDM direktoriui R. Budriui.

Fot. P. Makauskas

—
Ekskursiją parodoje veda R. Makauskienė.

Fot. P. Makauskas

Tuo metu visoje Sovietų Sąjungoje tai buvo vienintelė aukštoji dailės mokykla, rengusi profesionalius metalo dailininkus. 1965 m. baigęs meninį metalo apdirbimą K. Simanonis kurį laiką kūrė gintaro papuošalus Kauno eksperimentinės dailiosios keramikos gamyklos „Jiesia“ gintaro ceche. Nuo 1966 m. apsigyveno Vilniuje, 1966–1972 m. vadovavo Vilniaus kombinato „Dailė“ metalo dirbinių cechui. Nuo 1965 m. dalyvauja parodose. Lietuvos dailininkų sąjungos nariu tapo 1970 metais. 1975 m. Palangos gintaro muziejuje buvo surengta personalinė jo kūrybos paroda. Dailininko kūriniai nuo 1971 m. eksponuoti įvairiose šalyse: Čekijoje, Prancūzijoje, Austrijoje, Švedijoje, Danijoje, Suomijoje, Ispanijoje, Vokietijoje, Estijoje. Pasaulinėje parodoje „EKSP0-2012“ jo

Parodą komentuoja
dailėtyrininkė
L. Natalevičienė.

Fot. P. Makušas

—
Dailėtyrininkės
L. Natalevičienės paskaita
„Lietuvių juvelyrikos
proveržis: Kazimiero
Simanonio atvejis“.

Fot. P. Makušas

darbai pristatyti Pietų Korėjos Josu mieste (Lietuvos paviljonas tuomet įvertintas sidabro medaliu).

Retrospektyvinė paroda „Atspindžiai“ ir kitos projekto veiklos reprezentavo Lietuvos dizaino tradicijų perimamumą, nes po F. Daukanto gintaro papuošalų dizaino raidą savo moderniomis tendencijomis ypač paveikė būtent K. Simanonio kūryba. Jis traktavo gintaro papuošalą kaip prabangos ir reprezentacijos objektą, sugražino jam antikos laikų tradiciją menančios brangios medžiagos statusą. K. Simanonio papuošalai itin plastiški, todėl iš kostiumų dekoruoti turinčios aplikacijos jie virto miniatiūrinių formų skulptūra. Avangardinė šio kūrėjo juvelyrika išplėtė papuošalo funkcijos sampratą. Iki tol papuošalai su

gintaru buvo gana paprasti. Karoliai, sekant tarpukario gintaro dirbinių gamybos tradicijomis, buvo aptakių formų arba briaunuoto, dar vadinamo deimantiniu, šlifavimo, segės natūralistiškai atkartoję gamtos motyvus, o kaklo papuošalai beveik visada būdavo aprėminami siauru ar filigraniniu metalo apvadu ir kabinami ant paprastos pramoninės gamybos grandinėlės.

XX a. 7 dešimtmetyje daug Lietuvos dailininkų studijavo Talino dailės institute – profesiniu ir meniniu požiūriu stiprioje juvelyrikos mokykloje, garsėjusioje moderniomis tendencijomis. Šios mokyklos absolventų sukurti darbai turėjo didelę įtaką lietuvių juvelyrikos, o ypač gintaro papuošalų raidai. To meto lietuvių juvelyrikos meno tradicijos siejamos su K. Simanonio vardu: buvo atgaivinta tradicinė juvelyrikos technika, naudojami brangieji ir pusbrangiai akmenys, eksperimentuojama su naujomis technologijomis. Kurdamas papuošalus K. Simanonis atgaivino raizymo, inkrustavimo, filigrano technikas, naudojo jo paties išrastą apvirinto sidabro technologiją, itin tikusią prie netaisyklingos formos gintaro. Menininko papuošalai iš gintaro bei tauriųjų metalų yra dinamiški, ekspresyvūs; metalinės jų detalės skirtos išryškinti pagrindiniam kompozicijos elementui – gintarui.

Dailėtyrininkės Lijanos Natalevičienės teigimu, K. Simanonio papuošalų raiškumas akivaizdus lyginant juos su visiška priešingybe – F. Daukanto minimalistine, pabrėžtinai funkcionalistine juvelyrika. K. Simanonio kūryba padarė stiprią įtaką ne vienam lietuvių juvelyru. Ryškus pavyzdys – Jungtinėse Amerikos Valstijose karjerą padaręs Aleksandras Šepkus. Jis K. Simanonį laiko tikroju savo mokytoju.

Nuo XX a. 6 dešimtmečio Lietuvos interjerų puošyboje ėmė plisti metalo plastika – kalti, lieti, lankstyti geležies ir kitų metalų kūriniai. Dailininkas K. Simanonis sukūrė daug dekoratyvinių metalo dirbinių interjerams: tai dekoratyvinės pertvaros, pano, šviestuvai garsiams Sovietų Sąjungos ir Lietuvos interjerams: viešbučiui „Sputnik“ (1967), Maskvos agentūros TASS rūmams (rus. ТАСС; Телеграфное агентство Советского Союза, 1976), sanatorijoms Kryme. K. Simanonio autoriinių darbų rasime ir Lietuvoje – sietynai Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Kolonų salėje (1976), Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos kultūros ir sporto rūmuose (dab. Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmai, 1982). Paaukuoti šviestuvai, fasado detalės ir valstybės herbas puošia Lietuvos prezidentūros rūmus. Viešbutyje „Auska“ Palangoje išlikusi unikali šviestuvų kompozicija (1979), nušviečianti Lietuvos žemėlapiu formos baseiną su šildomu jūros vandeniu.

Autoriaus darbai plačiai pasklidę po pasaulį. 1986 m. popiežiui Jonui Pauliui II viešint Lenkijoje, jam buvo įteikta juvelyro sukurta paaukuota, gintaru išpuošta šv. Mišių taurė. 1972 m. 37-ojo JAV prezidento Richardo Niksono žmonai buvo įteikta K. Simanonio pagaminta paaukuota segė su gintarais, o jo sidabro vėrinys su gintaru papildė Danijos karalienės Margaretės II papuošalų kolekciją.

"Reflections" – Retrospective Exhibition of Kazimieras Simanonis Works at Palanga Amber Museum

REGINA MAKASKIENĖ

The Palanga Amber Museum concentrates on amber collecting, protection and examining as well as on cultural exposures. In recent years an emphasis is put on design traditions regarding the works of Lithuanian artists. In 2015, the continuous project was launched representing a retrospective exhibition of the works of Feliksas Daukantas. It was devoted to the famous Lithuanian designer and jeweller, commemorating the 100th year anniversary of his birth. In 2017, the second project of the programme is devoted to the jeweller and innovator of the Lithuanian amber design, Kazimieras Simanonis, celebrating 80th anniversary: the history of Lithuanian design as well as the creative heritage of the artist are actualized. The exhibition consists not only of Kazimieras Simanonis' jewellery held in the Amber Museum, but also amber and metal plastic art objects from a private collection of the author are represented. The project in Palanga Amber Museum included not only the retrospective of Kazimieras Simanonis, but also a cycle of educational activities and three travelling workshops to the centres of Lithuanian Union of Blind and Weak-Eyed in Western Lithuania. The project activities were supported by Lithuanian Ministry of Culture and Lithuanian Council for Culture.